ՍԻՐԻԱՅԻ ՀԱՅԵՐԻ ՏԵՂԱՇԱՐԺԸ ԱՐՏԵՐԿԻՐ 2012-2018 ԹԹ. (ԼԻԲԱՆԱՆ, ԹՈՒՐՔԻԱ, ՀՈՐԴԱՆԱՆ, ԱՄՆ, ՇՎԵԴԻԱ, ԱՎՍՏՐԱԼԻԱ)

Քնարիկ Ավագյան

Պատմական գիտությունների թեկնածու
ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտ
ՀՀ, Երևան, Մարշալ Բաղրամյան 24/4
Էլ. հասցե՝ lira777@yahoo.com
Հոդվածը ներկայացվել է 21.04.2023, գրախոսվել է 24.04.2023, ընդունվել է տպագրության 11.12.2023
ORCID: 0009-0000-5496-4997
DOI: 10.53548/0320-8117-2023.3-61

Ներածություն

ԱՄՆ-ի հովանավորությամբ և ՆԱՏՕ-ի անդամ մյուս երկրների գործակցությամբ 2011 թ. մարտին իսլամիստ ահաբեկիչների ներխուժումը Սիրիա սպառնալիք է ստեղծել տեղի շուրջ 2,2 մլն քրիստոնյաների, ներառյալ 80.000 հայերի համար՝ պատճառ դառնալով երկրից նրանց զանգվածաբար արտագաղթի սկզբնավորմանը[1]: Ավելի քան 22.000 սիրիահայ ներգաղթել է Հայաստան[2]: Այդուհանդերձ, շատերը նախընտրել են ժամանակավոր կամ մշտական կարգավիճակով մեկնել այլ երկրներ (Լիբանան, Թուրքիա, Հորդանան, Միացյալ Արաբական Էմիրություններ, ԱՄՆ, Կանադա[3], Շվեդիա, Ավստրալիա[4] և այլուր): Այդ հարցում նրանց օգնել է ՄԱԿ-ի կազմում գործող Ներգաղթի միջազգային գրասենյակը (ՆՄԳ) [Internatioanl Office of Migration - IOM], որը, ընդհանուր առմամբ, 2011-2020 թթ. հունիս ընկած ժամանակահատվածում կազմակերպել է 100.000 տեղահանված սիրիացիների, այդ թվում՝ սիրիահայերի վերաբնակեցումը աշխարհի 25 երկրներում, ներառյալ՝ Կանադա, Ավստրալիա, եվրոպական պետություններ և այլն[5]: Անդրադառնանք առավել ստվար թվով սիրիահայ ընդունած որոշ երկրներում նրանց վիճակին:

---

[1] Sanamyan Emil. Middle East Crisis and Armenia's Demography 2012, June, https://theanalyticon.com

[2] Սիրիահայերի մասին՝ վիճակագրության լեզվով. Մեր հյուրն է «Սիրիահայերի հիմնախնդիրները համակարգող կենտրոն» ՀԿ–ի նախագահ Լենա Հալաճյանը 2017, 27 հունվարի, http://nyut.am: Տե՛ս նաև՝ Lieberman Amy. Lessons Learned as Syrian-Armenian Refugees Return to Armenia 2017, July 25, https://www.devex.com

[3] Սիրիահայերի Կանադա մեկնելու մասին մենք անդրադարձել ենք առանձին հոդվածով: Տե՛ս Ավագյան 2022, 63-80:

[4] Արզումանյան Վարդուհի, Ուրախ եմ արձանագրել, որ կանադահայերի մեջ գտնվեցին մարդիկ, ովքեր հաշվեհամարներ բացեցին հայաստանյան բանկերում. Հրանուշ Հակոբյան 2017, 14 փետրվարի, http://noranor.ca: Գալստյան Հրանտ 2015, Սիրիահայեր. վերադարձ, որ չէին նախատեսել, 3 հունիսի, http://hetq.am: Սիրիայի հայերը տեղափոխվում են պատմական հայրենիք. The Economist-ի անդրադարձը 2017, 27 հունիսի, http://armenpress.am

[5] Trovato 2021, 8.

Լիբանան

Ըստ ՄԱԿ-ի Փախստականների հարցերով գերագույն հանձնակատարի [United Nations High Commissioner for Refugees – UNHCR] գրասենյակի տվյալների՝ զգալիորեն փոքր տարածք զբաղեցնող Լիբանանն իր բնակչության (4 մլն) մեկ շնչի հաշվով 2011-2019 թթ. ընթացքում աշխարհում ամենից շատ տեղահանված ընդունող երկիրն էր՝ 2 մլն, որից 1,5 մլն-ը սիրիացի էր[6]:

Սիրիայի հայերի մի մասը ևս ապաստան էր գտել հարևան Լիբանանում՝ հույսով, որ ռազմական գործողությունները դադարելու դեպքում շուտով կարող են վերադառնալ իրենց բնակավայրերը, այդուհանդերձ, զգալի թվով հայեր այդտեղից գաղթել են ԱՄՆ, Կանադա, Շվեդիա և այլ երկրներ, մինչդեռ մյուսները ներգաղթել են Հայաստան:

Հալեպից Բեյրութ հասնելու համար սիրիահայերը հաճախ ստիպված էին երկարացնելու ճանապարհը՝ շրջանցելով վտանգաշատ տարածքներ. անցել են Համա, Հոմս, ապա նորից դեպի հյուսիս՝ Լաթաքիայով դեպի Տրիպոլի, ապա՝ Բեյրութ: Հինգժամյա ճանապարհը հաճախ տևել է մի ամբողջ օր[7]:

2013 թ. հոկտեմբերի տվյալներով՝ Լիբանանում հաստատված սիրիահայերի թիվը 7.000 էր կամ մոտ 800 ընտանիք[8]: Ըստ Բեյրութի «Ազդակ» պարբերականի խմբագիր Շահան Գանդահարյանի՝ Լիբանանում ապաստանած սիրիահայերի թիվը 7.000-8.000 էր[9], իսկ արդեն 2017 թ.՝ 9.000-10.000[10]:

ՀՅԴ Լիբանանի կենտրոնական կոմիտեի անդամ Մելիք Քարագավորյանի վկայությամբ՝ Լիբանանում սիրիահայ փախստականներին աջակցելու գործընթացը բավական համակարգված է իրականացվել. սկզբից ևեթ համայնքային կառույցները, այդ թվում՝ Հայկական կարմիր խաչի ընկերությունը, տրամադրել են առաջին անհրաժեշտության իրեր, լուծել փախստական երեխաների կրթության հարցը՝ նրանց տեղավորելով հայկական դպրոցներում անվճար կրթությամբ: Լիբանանում սիրիահայերը հիմնականում դժվարություններ են ունեցել բնակարանի և աշխատանքի հետ կապված[11]:

Սիրիահայ փախստականներին աջակցող կառույցներից էր նաև Բուրջ Համուդի արվարձանում գտնվող Հովարդ Կարագյոզյան հիշատակի հիմնարկը, որն աշխատել է ՄԱԿ ՓԳՀ-ի հետ[12]: Հայաշատ Բուրջ Համուդի ազգային

---

[6] Kikano 2021, 422, Trovato 2021, 7.

[7] Halajian, Daron. Toronto Armenian Community Resettles Syrian Refugees 2015, December 25, http://armenianweekly.com

[8] 17-18 Thousand Armenians Left Syria in Two Years 2013, June 28, http://www.lragir.am. Սուրիայէն Հեռացած է 17-18 Հազար Հայ 2013, 1 Յուլիս, http://asbarez.com

[9] Շահան Քանդահարյան. Հայաստան է տեղափոխվել մոտ տաս հազար սիրիահայ, Լիբանան՝ մոտ ութ հազար 2013, 11 հոկտեմբերի, https://news.am

[10] Լիբանանում սիրիահայերի շրջանում Սիրիա վերադառնալու տրամադրություններ են նկատվում 2017, 27 հունվարի, https://armenpress.am

[11] Kukrety 2016, 25. Լիբանանում սիրիահայերի շրջանում Սիրիա վերադառնալու տրամադրություններ են նկատվում 2017, 24 հունվարի, https://armenpress.am

[12] Syrian-Armenian Refugees Face Prospect of Not Returning Home 2013, December 26, http://www.dw.de

կառույցները լրացուցիչ միջոցներ են կենտրոնացրել աջակցելու սիրիահայերին՝ հատկապես առաջնային բժշկական օգնության, դպրոցական կրթության, բնակարանի հասանելիության առումով: Համայնքի ներկայացուցչի խոսքերով՝ իրենք ուրախ են, որ հայերը, Բուրջ Համոդ գալով, նպաստում են համայնքի ակտիվացմանը, ուստի քաղաքական կուսակցություններն առավելագույնն են արել իրենց ձեռքում պահելու թաղամասի հիմնական հայկական հատվածը՝ Արաքս և Մարաշ փողոցները, դեպի Մեսրոպյան դպրոց և կամուրջ տանող ճանապարհները: Բուրջ Համոդում իշխող ՀՅԴ-ն արգելել է անշարժ գույքի սեփականատերերին ունեցվածքը վաճառել ոչ հայերին: Ահա թե ինչու սիրիահայերի գալուստը կուսակցականների համար առիթ էր հայկական համայնքն ուժեղացնելու համար[13]:

Միաժամանակ հարկ է նշել նաև, որ համաձայն ՄԱԿ ՓԳՀ-ի տվյալների, Բեյրութի Բուրջ Համոդ հայաշատ թաղամասում, հայերից բացի, տեղավորված սիրիացի փախստականների կեսից ավելին Սիրիայի քրդեր էին, որոնց մեծ մասը Հալեպից էր, ավելի փոքր մասը՝ Կամիշլիից, Էրբիլից և Դամասկոսից: Մնացածը սուննի արաբներ ու սիրիահայեր էին՝ Հալեպից և Էրբիլից: Օտար հետազոտողների գնահատմամբ, թեպետ Բուրջ Համոդ թաղամասում ապաստանածները փախստականների գլխավորապես աղքատ հատվածն են կազմել, այդուհանդերձ, նրանք ավելի լավ պայմաններում են եղել և ի վիճակի էին վճարել տան վարձը, քան Լիբանանի հյուսիսում կամ Բեքայի տարածքում եղողները[14]: Հետազոտողներն անձնական դիտարկումների հիման վրա վկայել են, որ Բուրջ Համոդի գերազանցապես հայկական բնակչությունը սիրիացիների հետ գործարքներում հիմնականում օրինավոր է վարվել, մինչդեռ այլ շրջաններում տեղի բնակչությունն ու պաշտոնյաները բնակարանի և աշխատանքի տրամադրման հարցերում փախստականների հանդեպ թույլ են տվել չարաշահումներ, օրենքի խախտումներ և կամ ցածր որակավորում պահանջող գործատեղերում լիբանանցու փոխարեն էժան վարձավճարով աշխատանքի են վերցրել սիրիացիների և այլն: Ահա թե ինչու լարված բախումներից, այդ թվում՝ միջկրոնական (քրիստոնյա-մահմեդական, սուննի-շիա), խուսափելու նպատակով շատ փախստականներ նախընտրել են ապրել հեռավոր գյուղերում՝ վրանային կացարաններում, քան թե քաղաքներում[15]:

Սիրիական բանակի և ռուսական ուժերի կողմից 2016 թ. դեկտեմբերի 12-ին Հալեպի ամբողջական ազատագրումից հետո, երկրում ռազմական իրավիճակի համեմատաբար հանդարտմանը զուգընթաց, Լիբանանում ապաստանած սիրիահայերի շրջանում նկատելի էր Սիրիա վերադառնալու տրամադրությունը: Այդ մասին Մ. Քարագավորյանն ասել է. «Այսօր դեռ վաղ

[13] Madoré 2016, 10.
[14] Madoré 2016, 9.
[15] Kikano 2021, 435, 439, 442.

է խոսել Սիրիա տեղափոխվողների թվի մասին, սակայն կարող ենք ասել, որ շատերը մեկնում են Սիրիա՝ տեղում ծանոթանալու իրավիճակին, հասկանալու համար վերադառնալու ինչ հնարավորություններ կան, դիտարկում են իրենց գործը վերականգնելու տարբերակները: Այո, Լիբանանում գտնվող սիրիահայերի շրջանում Հալեպ վերադառնալու տրամադրություններ կան»: Ըստ նրա՝ Հայ դատի գրասենյակը պատրաստակամ է Սիրիայի «Շտապ օգնության» մարմնի հետ համակարգված աջակցություն ցույց տալ վերադառնալու վերջնական որոշում կայացրած սիրիահայ ընտանիքներին[16]:

Թուրքիա

Թուրքիան աշխարհում ամենամեծ թվով սիրիացի փախստական ընդունող երկրներից էր[17]: 2018 թ. նոյեմբերի տվյալներով՝ Թուրքիայում նրանց թիվը հասել է 3.585.738-ի[18]:

Որոշակի թվով Սիրիայի հայեր ապաստան են գտել նաև Թուրքիայում[19]: Սիրիայից, ինչպես նաև ժամանակին Իրաքից Թուրքիա մեկնած հայերի ընդհանուր թիվը 2015 թ. վերջի տվյալներով չի գերազանցել 10.000-ը: Նրանք հիմնականում տեղաբաշխվել են Ստամբուլ, Հաթայ, ինչպես նաև արևմտահայկական Յոզղաթ, Էրզրում, Ուրֆա, Մարտին և այլ քաղաքներում՝ գերազանցապես հետագայում Եվրոպա կամ ԱՄՆ տեղափոխվելու մտադրությամբ: Ստամբուլում հայտնված հայերը, Կ. Պոլսի պատրիարքարանի և համայնքի աջակցությանն արժանանալով, աշխատանքի և հայեցի կրթություն ստանալու հետ կապված խնդիրներ գրեթե չեն ունեցել (թեպետ աշակերտների մի մասը տևական ժամանակ «հյուր-աշակերտ» կարգավիճակում էր, ինչը խոչընդոտում էր համալսարան ընդունվելու համար համապատասխան վկայական ստանալը), մինչդեռ թուրքական այլ քաղաքներում ազգային ու կրոնական պատկանելությունը թաքցնելու խնդիրը մտահոգիչ է եղել[20]:

Ճակատագրի հեգնանքով, հայերը, այժմ արդեն «Իսլամական պետության» ահաբեկիչների հարձակումներից խուսափելով, ապաստանել են Թուրքիայի Շանլըուրֆա նահանգի Սուրուճ գավառի թուրքական կառավարության Աղետի և արտակարգ իրավիճակների կառավարման նախագահության [Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanliği – AFAD, Disaster and Emergency Management Presidency] ճամբարում: Մեկ ընտանիք հաստատվել է Շանլըուրֆայում, մեկը՝

[16] Լիբանանում սիրիահայերի շրջանում Սիրիա վերադառնալու տրամադրություններ են նկատվում 2017, 24 հունվարի, https://armenpress.am

[17] Report by OSCE Special Representative 2017, 8.

[18] Hurtas Sibel. Why Syrian Armenians are avoiding Turkey 2018, November 20, https://www.civilnet.am

[19] Հայաստանի Մէջ Արդէն Փոխուած Է Գործատուներու Վերաբերումը Սուրիահայերու Նկատմամբ. Հրանոյշ Յակոբեան 2015, 9 նոյեմբեր, http://www.ragmamoul.net

[20] Յակոբեան Սոֆիա 2015, Գառնուկը Վստահիլ Գայլերուն Կամ Ինչպէս Կ'ապրին Սուրիացի Փախստականները Թուրքիոյ Մէջ, 22 Դեկտեմբեր, http://ragmamoul.net

Հաթայում և այլուր: Հայաստանի անձնագիր ունեցող երկու ընտանիք 2015 թ. մեկնել է հայրենիք[21]:

Թուրքական «Ենի մեսաժ» [“Yeni mesaj”] ազգայնական թերթի սյունակագիր, վերլուծաբան Յուսուֆ Քարաջան ահազանգել է այն փաստի առիթով, որ Թուրքիան Սիրիայից հազարավոր հայեր է ընդունել, որոնք «եկել են սիրիացիների անվան տակ», մինչդեռ նրանք «1915-ի հայերն են», որոնք Սիրիայում էին հաստատվել: Ապա ավելացրել է. «1915-ին Թուրքիայից ուղարկված հայերի թոռները վերադարձել են որպես սիրիացիներ: ...Իսկ թե ինչքան հայեր են որպես սիրիացի այստեղ [Թուրքիայում] քաղաքացիություն ստացել, աստված գիտի: Սա գաղտնի պայմանագիր է, թե բանավոր պայմանավորվածություն՝ չգիտեմ»[22]: Մինչդեռ, դրան հակառակ, թուրք լրագրող Սերդար Քորուչուն գրել է, որ Հայոց ցեղասպանության հիշողությունը պատճառ է դարձել, որ շատ հայեր խուսափեն Թուրքիայում ապաստանելուց: Ահա թե ինչու, Թուրքիա անցածների զգալի մասը հիմնականում կարճատև ժամանակով է մեկնել՝ այդտեղից այլ երկիր փոխադրվելու նպատակով: Այսպես, Երևանում հաստատված սիրիահայ մի կին Ս. Քորուչուին պատմել է, որ Թուրքիայում թաքցրել է ինչպես իր հայ ազգությունը, նույնպես և Սիրիայի քաղաքացի լինելու հանգամանքը, քանի որ երկուսն էլ լավ չեն ընդունվել այդ երկրում: Իսկ իր ազգային պատկանելության մասին հարցումների դեպքում տարբեր պատասխաններ է տվել՝ լիբանանցի, բուլղարացի և այլն[23]: Նշենք, որ 2019 թ. վերջի տվյալներով, հայկական ընտանիքները հիմնականում արդեն դուրս էին եկել Թուրքիայի հայտարարած անվտանգության գոտուց[24]:

Հորդանան

Վերջին տասնամյակներին Հորդանանը թերևս միակ մերձավորարևելյան երկիրն է, որտեղ քրիստոնյաների թիվն աճել է նախ և առաջ Իրաքից, իսկ հետագայում Սիրիայից՝ շուրջ կես միլիոն փախստականների, ներառյալ մոտավոր հաշվարկներով 5.000 հայի հաշվին: Իսկ արդեն ըստ 2015 թ. վերջի տվյալներ՝ Հորդանանում առկա էր 5.000-6.000 սիրիահայ ընտանիք[25]:

Ուսումնասիրությունները ցույց են տվել, որ Հորդանանում գործազրկությունը մեծապես աճել է հատկապես սիրիացի փախստականների կենտրո-

---

[21] Disaster and Emergency Management Presidency, https://en.wikipedia.org. IS Kills Kobane Armenian in front of His 14-Year-Old Son. 2015, July 3, http://www.panarmenian.net

[22] Թուրք վերլուծաբան. «1915-ի հայերի թոռները սիրիացիների անվան տակ Թուրքիա են վերադառնում», 2018, 15 նոյեմբերի, https://www.ermenihaber.am

[23] Hurtas Sibel. Why Syrian Armenians are avoiding Turkey. 2018, November 20, https://www.civilnet.am

[24] Սիրիայի հայերը եթե ցանկանան Հայաստան գալ, կձեռնարկվեն անհրաժեշտ բոլոր միջոցները. Արմեն Գրիգորյան 2019, 11 հոկտեմբերի, https://infocom.am

[25] Sanamyan Emil. Middle East Crisis and Armenia’s Demography 2012, June, https://theanalyticon.com. Հայաստանի Մէջ Արդէն Փոխուած է Գործատուներու Վերաբերումը Սուրիահայերու Նկատմամբ. Հրանոյշ Յակոբեան 2015, 9 Նոյեմբեր, http://www.ragmamoul.net

նացման շրջաններում՝ Ամմանում և հյուսիսային նահանգներ Իրբիդում և Մաֆրաքում: Ի դեպ, Մաֆրաքում առկա էր Հորդանանում սիրիացի փախստականների ամենից մեծ ճամբարը: 2014 թ. հիշյալ երեք տարածքում կենտրոնացած էր երկրում առկա 628.000 գաղթականների ¾ մասը: Եթե 2011 թ. գործազրկությունն այդ շրջաններում 14,5% էր, ապա 2014 թ.՝ 22,1%[26]:

Հորդանանը, 2015 թ. հոկտեմբերի տվյալներով, ապաստան է տվել շուրջ 1.400.000 սիրիացի փախստականի, որը երկրի ամբողջ բնակչության 21%-ն էր: Ընդ որում, միայն 9%-ն է տեղավորվել փախստականների համար տրամադրված ճամբարներում, մնացյալը բնակություն է հաստատել գյուղերում[27]:

Այդտեղ գործող միակ հայկական դպրոցը 2018 թ. հուլիսի 21-ին որոշվել է փակել սիրիահայերի տեղաշարժի պատճառով[28]:

ԱՄՆ

Երբ սիրիական պատերազմի ընթացքում հարձակումների թիրախ են սկսել դառնալ նաև հայերն ու հայկական համայնքային հաստատությունները, ամերիկահայ առանձին գործիչներ դիմել են ԱՄՆ-ի համապատասխան կառույցներ՝ երկրի գաղթականական ծրագրերում հայերին հատկացված մասնաբաժնի վերանայման առաջարկով: Վկայակոչելով Հալեպում հայկական Սբ Գևորգ եկեղեցու ռմբահարումը, ինչպես նաև Բեյրութ-Հալեպ երթուղու ավտոբուսից յոթ հայերի առևանգումը՝ Խաղաղության կորպուս/ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ ծրագրի տնօրենի երբեմնի օգնական, հանրահայտ իրավաբան Վարդգես Եղիայանը և Փասադենայի նախկին քաղաքապետ Ուիլյամ Պապարյանը 2012 թ. հոկտեմբերի 12-ին դիմել էին ԱՄՆ-ի պետքարտուղար Հիլարի Քլինթոնին և Հայրենիքի անվտանգության բաժանմունքի քարտուղար Ջանեթ Նափոլիտանոյին՝ մտահոգություն արտահայտելով Սիրիայի պաշարված քրիստոնյա քաղաքացիների ճակատագրի վերաբերյալ. «Բախումներն այնտեղ [Սիրիայում] ընդգրկել են երկրի խոշոր շրջանները՝ քրիստոնյաների առանց այն էլ անհուսալի դրությունը դարձնելով անտանելի: Ահա թե ինչու, տեղյակ լինելով օրենսդրությանը, ներառյալ՝ «Ժամանակավոր պաշտպանվածության կարգավիճակը» սիրիահայ ազգայինների վրա տարածելու փաստին, գտնում ենք, որ այն բավարար չէ դիմակայելու վատթարացող մարդասիրական իրադրությանը, որի համար մենք դիմում ենք Միացյալ Նահանգների կառավարություն»: Սիրիայի հայերին «Ազատ վիզա» տրամադրելու մասին հայտարարելուց շատ չանցած՝ նրանց անհաշիվ բարեկամներն ու հարազատները ԱՄՆ-ից և այլ վայրերից իրենց աջակցությունն են հայտնել կառավարու-

[26] Informally Employed Syrian Refugees, Working Under Harsh Conditions, Further Strain Jordanian Labour Market, http://antitrafficking.am

[27] 2015 OSCE Mediterranean Conference. Common Security in the Mediterranean Region – Challenges and Opportunities. Consolidated Summary. Jordan 2015, 20-21 October, p. 11, https://www.osce.org

[28] Only Armenian school in Jordan about to close 2018, July 21, https://www.panorama.am

թյանը սիրիահայերին ԱՄՆ մուտք գործելու դյուրություն ապահովելու համար: Ու. Պապարյանի հավաստմամբ, պիտի շարունակեն «ճնշում գործադրել ԱՄՆ-ի կառավարության վրա՝ անհապաղ միջոցներ ձեռնարկել քրիստոնյաների տառապանքը Սիրիայում թեթևացնելու»: Եվ արդեն 2012 թ. նոյեմբերի 11-ին ԱՄՆ-ի կառավարությունը, արձագանքելով չորս երևելի ամերիկահայ իրավաբանների, ներառյալ՝ վերոհիշյալների դիմումին, վերանայել է նախկինում «Հայրենիքի անվտանգության» ["Homeland Security"] բաժանմունքի ԱՄՆ Քաղաքացիության և ներգաղթի ծառայության (ՄՆՔԾ) [US Citizenship and Immigration Services – USCIS] որոշումը սիրիահայերին սոսկ «Ժամանակավոր պաշտպանվածության կարգավիճակ» ["Temporary Protected Status" – TPS] տրամադրելու մասին և արտոնել է նրանց «Ազատ վիզա» ["Visa Waivers"] շնորհել: Որոշման մեջ նշված էր. «[Սիրիայում] բռնի իշխանափոխության և վատթարացող իրավիճակի պայմաններում ՄՆՔԾ-ն հայտարարել է, որ օրինական սիրիացի ազգայինները ...ԱՄՆ-ում կարող են դիմել Ժամանակավոր պաշտպանվածության կարգավիճակի»[29]:

Հետագա տարիներին շարունակվել է նաև զարտուղի ճանապարհներով սիրիահայերի տեղափոխումը ԱՄՆ: Այսպես, ԱՄՆ-ում բնակվող ոմն մեկը որոշակի գումարի դիմաց Նահանգներ փոխադրվելու մտադրություն ունեցող սիրիահայ մի քանի ընտանիքի խոստացել էր ԱՄՆ-ի դեսպանատնից նրանց համար ստանալ տեղափոխման և փախստականի ճամփորդական փաստաթղթեր: Այնպես որ, արդեն 2018 թ. հունվարի սկզբին Հայաստանում ԱՄՆ դեսպանատունը զգուշացրել է սիրիահայ փախստականներին զերծ մնալ ԱՄՆ ներգաղթելու կեղծ սխեմաների մեջ ներքաշվելու փորձերից[30]:

Շվեդիա

Սիրիայի հայերը Շվեդիա մեկնել են հիմնականում Հայաստանից: Այդուհանդերձ, անգամ Շվեդիայում ամեն ինչ հարթ չի եղել նրանց համար, քանի որ տեղի բնակչության շրջանում ի հայտ է եկել անհանդուրժողականություն ծննդավայրը լքած-հեռացածների նկատմամբ: Այսպես, 2018 թ. կեսերին տեղացիների հետ վիճաբանելիս կոտրված ապակիների և դանակի հարվածներից փողոցում արյունաքամ հոգին է ավանդել Դամասկոսից երիտասարդ Հարութ Լափայանը: Մինչդեռ ծնողները միակ որդուն պատերազմից փրկելու համար որպես ապահով տարածք նրան ուղարկել էին Եվրոպա[31]:

---

[29] US Government Responds to Prominent Armenian-American Lawyers Call upon US Government to Issue Visa Waivers for Syrian-Armenians. Center for Armenian Remembrance. Press Release, 2012, November 12, http://www.centerarnews.com

[30] ՀՀ-ում ԱՄՆ դեսպանությունը զգուշացնում է Հայաստանում գտնվող սիրիացի փախստականներին 2018, 4 հունվարի, https://www.aravot.am

[31] Կայծ Մինասեան 2018, «Հայերը Սուրիոյ Մէջ Ապագայ Չունին», Զրուցեց՝ Սագօ Արեան, «Ժամանակ», Ստամպուլ, 4 Օգոստոս, http://213.232.51.219/content

Բացի այդ, պաշտոնական Շվեդիան բավական խիստ վերաբերմունք ուներ սիրիացի փախստականների նկատմամբ: Ըստ սփյուռքահայ քաղաքագետ Կայծ Մինասյանի՝ «պետական մարմիններ վերջին շրջանին խորթ աչքով սկսած են նայիլ Հայաստանի Հանրապետութեան քաղաքացիութիւն ունեցող սուրիահայերուն եւ մի քանի առիթներով յայտարարած են, որ այդ փախստականները դուրս դրուելով կրնան Հայաստան ուղարկուիլ»: Որոշ տվյալներով, 2018 թ. Շվեդիայում բնակվող ավելի քան 40 հայ ընտանիք ենթակա էր երկրից արտաքսման: Դրանք հիմնականում ՀՀ անձնագրեր ունեցող Սիրիայի հայ քաղաքացիներն էին[32]: Թեև 2021 թ. Շվեդիան քաղաքական ապաստան է տրամադրել ընդհանուր առմամբ 12.000 մարդու, այդուհանդերձ, երկրի Բանտային և փորձաշրջանի ծառայության [Prison and Probation Service] հաղորդած նախնական տվյալներով, նույն տարում ծառայության տրամադրած տոմսերով ինքնուրույն հեռացել է արտաքսված 1.222 անձ, հանցագործության մեղադրանքով՝ 132 անձ: Միգրացիոն գործակալությունը [Migration Agency] արտաքսել է 214 մարդու, քանի որ չեն ունեցել բնակության իրավունք, ընդ որում, Հայաստան՝ 20 մարդ, որից 16-ը՝ Հայաստանի, 3-ը՝ Սիրիայի և 1-ը՝ անհայտ երկրի քաղաքացիներ էին[33]:

Շվեդիայի հայ համայնքը տարբեր հարցերով (նյութական, կրթական, փաստաթղթերի ձևակերպում) աջակցություն է ցույց տվել նորեկ սիրիահայերին: Մասնավորապես, հայկական միությունները ձեռնամուխ են եղել շաբաթօրյա կամ կիրակնօրյա դպրոցների աշխատանքների կազմակերպման[34]:

Շվեդիա մեկնած սիրիահայերն արդեն մեկ ու կես տարի անց հայկական եկեղեցի են հիմնել այդտեղ, մինչդեռ տեղի հայկական համայնքը տարիներ շարունակ չէր հաջողում այդ ուղղությամբ[35]:

Ավստրալիա

Սիրիայի հայերն Ավստրալիա են մեկնել հիմնականում Բեյրութում գործող միջազգային կազմակերպությունների միջոցով:

2015 թ. Ավստրալիայի կառավարությունը հայտարարել էր, որ, ի հավելումն ամենամյա շուրջ 13.000-14.000 փախստականի[36], երկիրը պատրաստ է ընդունել նաև տարեկան 12.000 սիրիացի փախստականի[37]:

---

[32] Կայծ Մինասեան. «Հայերը Սուրիոյ Մէջ Ապագայ Չունին», Հրուցեց՝ Սագօ Արեան, «Ժամանակ», Ստամպուլ 2018, 4 Օգոստոս, http://213.232.51.219/content

[33] Nuri Kino. How could an 81-year-old woman be deported alone? 2022, January 25, https://globalbar.se

[34] Շվեդիայի հայկական համայնքն ակնկալում է երկրի կառավարության դիրքորոշումը Հայոց ցեղասպանության հարցում 2016, 4 փետրվարի, https://armenpress.am

[35] «Սուրիահայերը Շուէտի Մէջ Կրցան Եկեղեցի Ունենալ». Հրանոյշ Յակոբեան 2015, 30 հոկտեմբեր, http://www.ragmamoul.net

[36] Glenn - The Census Expert. The Syrian community in Australia 2015, September 10, https://blog.id.com.au

[37] Syrian Australians, https://en.wikipedia.org

Ճիշտ այդ ժամանակ էլ՝ 2015 թ. հունիսի 22-ից, Ավստրալիայի ՀՅԴ «Դրո» կոմիտեն իր մի շարք կառույցներով (Հայ օգնության միություն, Հայ մարմնակրթական ընդհանուր միություն, «Համազգային» միություն, Հայկական երիտասարդաց դաշնակցություն) իրականացրել է մեկշաբաթյա ակցիա (համացանցի միջոցով ռադիոմարաթոն, աջակցության դիմումներ ձեռնարկատերերին, քաղաքացիներին, բարեգործական համերգ Գալստան կոլեջի [Galstaun] Նալբանդյան դահլիճում ավստրալահայ երգիչների և կատարողների մասնակցությամբ և այլն), որի ընթացքում միջոցներ են հավաքվել օգնելու սիրիահայերին՝ հոգալու նրանց օրավուր խնդիրները[38]:

Ավստրալիայի կառավարությունը 2011-2022 թթ. սիրիական ճգնաժամի հաղթահարման համար հատկացրել է շուրջ 525 մլն դոլար[39]: Ընդ որում, այդ օժանդակությունն զգալի չափերի է հասել սիրիացի փախստական ընդունելու կառավարության որոշումից հետո: Արդեն 2016 թ. նրանց աջակցության համար Ավստրալիան հատկացրել է շուրջ 220 մլն դոլար[40], իսկ 2017-2020 թթ.՝ 249 մլն դոլար[41]:

ՀՅԴ Ավստրալիայի ատենապետ Հայկ Կայսերյանը գտնում է, որ թեև 2011 թ. ի վեր Ավստրալիա ժամանած սիրիահայերի թիվն այնքան էլ մեծ չէ, այդուհանդերձ, նրանք «փայլում են» Գալստան կոլեջում թե՛ որպես աշակերտ, թե՛ որպես անձնակազմի անդամ, ինչպես նաև ակտիվորեն ներգրավված են համայնքային կյանքում՝ եկեղեցու, մամուլի, Հայ երիտասարդաց դաշնակցության (ՀԵԴ), Հայ մարմնակրթական ընդհանուր միության (ՀՄԸՄ), Հայ օգնության միության (ՀՕՄ) և այլ կառույցներում[42]:

Ավստրալահայ կազմակերպությունները (ՀՅԴ, ՀՕՄ, ՀՄԸՄ, Համազգային, ՀԵԴ, Հայ ազգային կոմիտե, հայ մամուլ) 2016 թ. սեպտեմբերի 19-26-ը հայտարարել են Սիրիահայերի համար նպաստընկալ շաբաթ [Benefit Week for Syrian-Armenians]: Հանգանակված օգնությունն ուղարկվել է Սիրիայում, մասնավորապես՝ Հալեպում մնացած հայերին ի նպաստ[43]:

Ավստրալիայի հայաշատ քաղաքներից բացի, սիրիահայերը հաստատվել են նաև երկրի հյուսիսարևելյան Քուինզլենդ նահանգի մայրաքաղաք Բրիսբենում, որը մայրցամաքի երրորդ խոշոր քաղաքն է[44]:

---

[38] Ավստրալիայի հայերը միջոցներ կհավաքեն՝ Սիրիայի հայերին օգնելու համար 2015, 14 հունիսի, https://news.am

[39] Syria Humanitarian Response, https://www.dfat.gov.au

[40] Syrian Australians, https://en.wikipedia.org

[41] Syria Humanitarian Response, https://www.dfat.gov.au

[42] Kayserian Haig. Community Appeal: How Armenian-Australians Can Help Our Brothers and Sisters in Syria 2016, September 20, https://old.hayernaysor.am

[43] Kayserian Haig. Community Appeal: How Armenian-Australians Can Help Our Brothers and Sisters in Syria 2016, September 20, https://old.hayernaysor.am

[44] Armenian Cooking with Tania 2020, November 10, https://www.multiculturalaustralia.org.au

Ավստրալիայի 2016 թ. մարդահամարի տվյալներով՝ երկրում առկա էր տարբեր ծագման շուրջ 300 ներկայացուցիչ, որից 19.963-ը Սիրիայից էր: Հայերը կազմել են Սիրիայից ժամանածների 7%-ը, ընդ որում՝ տանը հայերեն խոսողները՝ 6,5% կամ 991 անձ[45]:

Ընդհանուր առմամբ, 2015 թ. հուլիսի 1-ից մինչև 2017 թ. դեկտեմբերի 31-ը Սիրիայից մարդասիրական ճանապարհով Ավստրալիա է մուտք գործել 11.354 մարդ, ընդ որում՝ 790 հայ[46]:

Եզրակացություններ

Ամփոփելով նշենք, որ ՆԱՏՕ-ի երկրները, Սիրիայում սանձազերծելով և իրագործելով կործանարար պատերազմ, միաժամանակ ՄԱԿ-ի կազմում գործող Ներգաղթի միջազգային գրասենյակի և միջազգային այլ կառույցների միջոցով իրագործել են սիրիացիների, մասնավորապես՝ նաև հայերի տեղահանությունն ու ցրումը աշխարհի տարբեր երկրներ: Ցավալիորեն, սփյուռքյան առանձին կառույցներ գործակցել են հիշյալ միջազգային հաստատությունների հետ՝ դրանով իսկ խոչընդոտելով սիրիահայերի լիարժեք ներգաղթը Հայաստան, իսկ առանձին դեպքերում նույնիսկ նպաստելով Հայաստանից նրանց արտագաղթին:

Մինչդեռ ակնկալվում էր, որ գոնե հետխորհրդային անկախ Հայաստանում սփյուռքահայ կառույցները միասնականություն կդրսևորեին, որ տևական պատերազմի հետևանքով ավերվող Սիրիայից մեր հայրենակիցների տեղափոխումն ու բնակեցումն իրականանար ինքնիշխան ՀՀ-ում և ԱՀ (ԼՂՀ)-ում՝ տեղական իշխանությունների սատարող գործունեությանը զուգընթաց, այլ ոչ թե ԱՄՆ-ում, Կանադայում, Շվեդիայում, Ավստրալիայում և այլուր, ինչպես նաև նյութական աջակցություն ցուցաբերվեր ՀՀ կառավարության ջանքերին՝ արտերկրի մեր հայրենակիցներին Հայրենիք տեղափոխելու, տեղավորելու և նրանց զբաղվածությունն ապահովելու ուղղությամբ, այլ ոչ թե օտար կառույցներին՝ հայերին արտերկրում հաստատելու համար:

Տարբեր երկրներում հաստատված սիրիահայ փախստականների մի մասն արագորեն ինտեգրվել է նոր միջավայրին՝ ակտիվ մասնակցություն ունենալով տեղերում հայկական համայնքային կյանքի աշխուժացմանը, նաև դրա կազմակերպմանը: Իսկ մյուս մասը, չընտելանալով նոր պայմաններին և չուզենալով իր երեխաներին կորցնել օտարության արագահոս համայնակուլ ձուլարանում, հեռավոր երկրներից վերադարձել է Հայաստան:

Գրականություն

Ավագյան Ք. 2022, Սիրիահայերի արտագաղթը Կանադա (2013-2016 թթ.), Լրաբեր հասարակական գիտությունների, Երևան, N 3, էջ 63-80:

[45] Syria-born Community Information Summary 2018, 2.
[46] Collins 2018, 10-11.

Ավստրալիայի հայերը միջոցներ կհավաքեն՝ Սիրիայի հայերին օգնելու համար, 2015, 14 հունիսի, https://news.am (ներբեռնման օրը՝ 7.03.2023):

Արզումանյան Վարդուհի, Ուրախ եմ արձանագրել, որ կանադահայերի մեջ գտնվեցին մարդիկ, ովքեր հաշվեհամարներ բացեցին հայաստանյան բանկերում. Հրանուշ Հակոբյան, 2017, 14 փետրվարի, http://noranor.ca (ներբեռնման օրը՝ 7.03.2023):

Գալստյան Հրանտ, Սիրիահայեր. վերադարձ, որ չէին նախատեսել, 2015, 3 հունիսի, http://hetq.am (ներբեռնման օրը՝ 7.03.2023):

Թուրք վերլուծաբան. «1915-ի հայերի թոռները սիրիացիների անվան տակ Թուրքիա են վերադառնում», 2018, 15 նոյեմբերի, https://www.ermenihaber.am (ներբեռնման օրը՝ 7.03.2023):

Լիբանանում սիրիահայերի շրջանում Սիրիա վերադառնալու տրամադրություններ են նկատվում 2017, 27 հունվարի, https://armenpress.am (ներբեռնման օրը՝ 7.03.2023):

Կայծ Մինասեան. «Հայերը Սուրիոյ Մէջ Ապագայ Չունին», Զրուցեց՝ Սագօ Արեան, «Ժամանակ», Ստամպուլ 2018, 4 Օգոստոս, http://213.232.51.219/content (ներբեռնման օրը՝ 7.03.2023):

Հայաստանի Մէջ Արդէն Փոխուած է Գործատուներու Վերաբերումը Սուրիահայերու Նկատմամբ. Հրանոյշ Յակոբեան 2015, 9 Նոյեմբեր, http://www.ragmamoul.net (ներբեռնման օրը՝ 7.03.2023):

ՀՀ-ում ԱՄՆ դեսպանությունը զգուշացնում է Հայաստանում գտնվող սիրիացի փախստականներին 2018, 4 հունվարի, https://www.aravot.am (ներբեռնման օրը՝ 7.03.2023):

Յակոբեան Սոֆիա, Գառնուկը Վստահիլ Գայլերուն Կամ Ինչպէս Կ'ապրին Սուրիացի Փախստականները Թուրքիոյ Մէջ 2015, 22 Դեկտեմբեր, http://ragmamoul.net (ներբեռնման օրը՝ 7.03.2023):

Շահան Քանդահարյան. Հայաստան է տեղափոխվել մոտ տաս հազար սիրիահայ, Լիբանան՝ մոտ ութ հազար 2013, 11 հոկտեմբերի, https://news.am (ներբեռնման օրը՝ 7.03.2023):

Շվեդիայի հայկական համայնքն ակնկալում է երկրի կառավարության դիրքորոշումը Հայոց ցեղասպանության հարցում 2016, 4 փետրվարի, https://armenpress.am (ներբեռնման օրը՝ 7.03.2023):

Սիրիահայերի մասին՝ վիճակագրության լեզվով. Մեր հյուրն է «Սիրիահայերի հիմնախնդիրները համակարգող կենտրոն» ՀԿ–ի նախագահ Լենա Հալաճյանը 2017, 27 հունվարի, http://nyut.am (ներբեռնման օրը՝ 7.03.2023):

Սիրիայի հայերը եթե ցանկանան Հայաստան գալ, կձեռնարկվեն անհրաժեշտ բոլոր միջոցները. Արմեն Գրիգորյան 2019, 11 հոկտեմբերի, https://infocom.am (ներբեռնման օրը՝ 7.03.2023):

Սիրիայի հայերը տեղափոխվում են պատմական հայրենիք. The Economist-ի անդրադարձը 2017, 27 հունիսի, http://armenpress.am (ներբեռնման օրը՝ 7.03.2023):

«Սուրիահայերը Շուէտի Մէջ Կրցան Եկեղեցի Ունենալ». Հրանոյշ Յակոբեան 2015, 30 Հոկտեմբեր, http://www.ragmamoul.net (ներբեռնման օրը՝ 7.03.2023):

Սուրիայէն Հեռացած է 17-18 Հազար Հայ 2013, 1 Յուլիս, http://asbarez.com (ներբեռնման օրը՝ 7.03.2023):

Armenian Cooking with Tania 2020, November 10, https://www.multiculturalaustralia.org.au (ներբեռնման օրը՝ 7.03.2023).

Collins Jock, Reid Carol, Groutsis Dimitria, Watson Katherine, Derya Ozkul. Syrian and Iraqi Refugee Settlement in Australia. Working Paper № 1. Sydney 2018, March, 31 p.

Disaster and Emergency Management Presidency, https://en.wikipedia.org (ներբեռնման օրը՝ 7.03.2023).

Glenn - The Census Expert. The Syrian community in Australia 2015, September 10, https://blog.id.com.au (ներբեռնման օրը՝ 7.03.2023).

Halajian Daron. Toronto Armenian Community Resettles Syrian Refugees 2015, December 25, http://armenianweekly.com (ներբեռնման օրը՝ 7.03.2023).

Hurtas Sibel. Why Syrian Armenians are avoiding Turkey 2018, November 20, https://www.civilnet.am (ներբեռնման օրը՝ 7.03.2023).

Informally Employed Syrian Refugees, Working Under Harsh Conditions, Further Strain Jordanian Labour Market, http://antitrafficking.am (ներբեռնման օրը՝ 7.03.2023).

IS Kills Kobane Armenian in front of His 14-Year-Old Son 2015, July 3, http://www.panarmenian.net (ներբեռնման օրը՝ 7.03.2023).

Kayserian Haig. Community Appeal: How Armenian-Australians Can Help Our Brothers and Sisters in Syria 2016, September 20, https://old.hayernaysor.am (ներբեռնման օրը՝ 7.03.2023).

Kikano Faten, Fauveaud Gabriel, Lizarralde Gonzalo. Policies of Exclusion: The Case of Syrian. Refugees in Lebanon. Oxford University Press, Journal of Refugee Studies 2021, Vol. 34, No. 1, 31 p.

Kukrety Nupur. Poverty, Inequality and Social Protection in Lebanon. Beirut: AUB, IFIPPIA, OXFAM 2016, January, 48 p.

Lieberman Amy. Lessons Learned as Syrian-Armenian Refugees Return to Armenia 2017, July 25, https://www.devex.com (ներբեռնման օրը՝ 7.03.2023).

Madoré Marianne. The Peaceful Settlement of Syrian Refugees in the Eastern Suburbs of Beirut: Understanding the Causes of Social Stability. Beirut: Civil Society Knowledge Center, Lebanon Support 2016, 23 p.

Nuri Kino. How could an 81-year-old woman be deported alone? 2022, January 25, https://globalbar.se (ներբեռնման օրը՝ 7.03.2023).

Only Armenian School in Jordan About to Close 2018, July 21, https://www.panorama.am (ներբեռնման օրը՝ 7.03.2023).

Report by OSCE Special Representative and Co-ordinator for Combating Trafficking in Human Beings, Madina Jarbussynova, Following Her Official Visit to Turkey (9-13 May, 2016) 2017, January 19, p. 8.

Sanamyan Emil. Middle East Crisis and Armenia's Demography 2012, June, https://theanalyticon.com (ներբեռնման օրը՝ 7.03.2023).

17-18 Thousand Armenians Left Syria in Two Years 2013, June 28, http://www.lragir.am (ներբեռնման օրը՝ 7.03.2023).

Syria Humanitarian Response, https://www.dfat.gov.au (ներբեռնման օրը՝ 7.03.2023).

Syria-born Community Information Summary. Australian Government. Bureau of Statistics for the Department of Home Affairs. Commonwealth of Australia 2018, 4 p.

Syrian-Armenian Refugees Face Prospect of Not Returning Home 2013, December 26, http://www.dw.de (ներբեռնման օրը՝ 7.03.2023).

Syrian Australians, https://en.wikipedia.org (ներբեռնման օրը՝ 7.03.2023).

Trovato Maria Gabriella, Al-Akl Nayla, Ali Dana. Migration and Development of Displaced Syrians in Lebanon. Advancing Alternative Migration Governance. Deliverable 6.2. Beirut: American University of Beirut 2021, 58 p.

2015 OSCE Mediterranean Conference. Common Security in the Mediterranean Region – Challenges and Opportunities. Consolidated Summary. Jordan 2015, 20-21 October, p. 11.

US Government Responds to Prominent Armenian-American Lawyers Call upon US Government to Issue Visa Waivers for Syrian-Armenians. Center for Armenian Remembrance. Press Release 2012, November 12, http://www.centerarnews.com (ներբեռնման օրը՝ 7.03.2023).

ՍԻՐԻԱՅԻ ՀԱՅԵՐԻ ՏԵՂԱՇԱՐԺԸ ԱՐՏԵՐԿԻՐ 2012-2018 ԹԹ. (ԼԻԲԱՆԱՆ, ԹՈՒՐՔԻԱ, ՀՈՐԴԱՆԱՆ, ԱՄՆ, ՇՎԵԴԻԱ, ԱՎՍՏՐԱԼԻԱ)

Քնարիկ Ավագյան

Ամփոփում

2011 թ. մարտին ԱՄՆ-ի հովանավորությամբ և ՆԱՏՕ-ի անդամ մյուս երկրների գործակցությամբ իսլամիստ ահաբեկիչների ներխուժումը Սիրիա սպառնալիք է ստեղծել տեղի 2,2 մլն քրիստոնյաների, ներառյալ 80.000 հայերի համար՝ պատճառ դառնալով երկրից նրանց զանգվածաբար արտագաղթի սկզբնավորմանը: Ավելի քան 22.000 սիրիահայ ներգաղթել է Հայաստան: Այդուհանդերձ, շատերը նախընտրել են ժամանակավոր կամ մշտական կարգավիճակով մեկնել այլ երկրներ (Լիբանան, Թուրքիա, Հորդանան, Միացյալ Արաբական Էմիրություններ, ԱՄՆ, Կանադա, Շվեդիա, Ավստրալիա և այլուր): Այդ հարցում նրանց օգնել է ՄԱԿ-ի կազմում գործող Ներգաղթի միջազգային գրասենյակը (ՆՄԳ) [Internatioanl Office of Migration - IOM], որը, ընդհանուր առմամբ, 2011-2020 թթ. հունիս ընկած ժամանակահատվածում կազմակերպել է 100.000 տեղահանված սիրիացիների, այդ թվում՝ սիրիահայերի վերաբնակեցումը աշխարհի 25 երկրներում, ներառյալ՝ Կանադա, Ավստրալիա, եվրոպական պետություններ և այլն:

Բանալի բառեր՝ Սիրիայի պատերազմ, ահաբեկչական ուժեր, տեղաշարժ, Մերձավոր Արևելք, Ամերիկա, Եվրոպա, Ավստրալիա:

МИГРАЦИЯ СИРИЙСКИХ АРМЯН ЗА РУБЕЖ В 2012-2018 ГГ. (ЛИВАН, ТУРЦИЯ, ИОРДАНИЯ, США, ШВЕЦИЯ, АВСТРАЛИЯ)

Кнарик Авакян

Резюме

В марте 2011 г. вторжение исламистских террористов в Сирию, под покровительством США и при содействии других стран НАТО, стало серьезной угрозой для 2,2 млн местных христиан, в том числе 80.000 армян, что привело к их массовой эмиграции. Более 22.000 сирийских армян иммигрировали в Армению. Однако многие предпочли переехать в другие страны (Ливан, Турция, Иордания, Объединенные Арабские Эмираты, США, Канада, Швеция, Австралия и т.д.) на временной и постоянной основе. В этом вопросе им оказало содействие дейст-

вующее в составе ООН Международное бюро иммиграции (МБИ) [International Office of Migration - IOM], с 2011 г. по июнь 2020 г. организовавшее переселение 100.000 перемещенных сирийцев, в том числе сирийских армян, в 25 стран мира, включая Канаду, Австралию, европейские государства и др.

Ключевые слова – война в Сирии, террористические силы, миграция, Ближний Восток, Америка, Европа, Австралия.

THE MIGRATION OF SYRIAN ARMENIANS ABROAD IN 2012-2018 (LEBANON, TURKEY, JORDAN, USA, SWEDEN, AUSTRALIA)

Knarik Avagyan

Abstract

In March 2011, the invasion of Islamic terrorists in Syria, under the patronage of the USA and with the cooperation of other NATO member countries, created a threat for 2.2 million local Christians, including 80,000 Armenians, causing their mass emigration. More than 22,000 Syrian-Armenians immigrated to Armenia. However, many chose to go to other countries (Lebanon, Turkey, Jordan, United Arab Emirates, USA, Canada, Sweden, Australia and elsewhere) on a temporary or permanent basis. In that matter, they receive the support of International Office of Migration (IOM), operating within UN, which in general, starting from 2011 to June 2020, has organized the resettlement of 100,000 displaced Syrians, also Syrian Armenians, in 25 countries of the world, including Canada, Australia, European states, etc.

Key words – War in Syria, terrorist forces, migration, Middle East, America, Europe, Australia.